Aksharabrahma Virat SvarupaM

અક્ષરબ્રહ્મસ્ય વિરાટ્સ્વરુપમ્

Document Information

Text title : AksharabrahmasvarUpa from Maheshvaratantra

File name : akSharabrahmasvarUpamAheshvaratantra.itx

Category : misc

Location : doc_z_misc_general

Transliterated by : Yogesh K Sharma yosharma at gmail.com

Proofread by : Yogesh K Sharma yosharma at gmail.com

Translated by : Sudhakar Malaviya

Description/comments : Maheshwara Tantra Jnanakhanda prathama paTalaM Verses 48-67

Latest update : May 27, 2019

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 16, 2023

sanskritdocuments.org

અક્ષરબ્રહ્મસ્ય વિરાટ્સ્વરુપમ્

માહેશ્વરતન્ત્રે જ્ઞાન ખણ્ડે અક્ષરબ્રહ્મસ્ય વિરાટ્સ્વરુપં

અક્ષરબ્રહ્મ કા વિરાટ્ સ્વરૂપ

વિરાટ તસ્ય વપુઃ સ્થૂલં પઞ્ચધા તુ સમુદ્ભવમ્ ।
પાતાલં પાદમૂલેऽસ્ય પાર્ષ્ણિર્દેશે રસાતલમ્ ॥ ૧॥

ઉસકા શરીર વિરાટ્ ઔર સ્થૂલ હૈ જો પાઁચ ગુના કરકે સમુદ્ભૂત હૈ ।
ઉસ વિરાટ પુરુષકે પૈરકે તલવેમેં પાતાલ હૈ, એડ઼િયાઁ ઔર (પંજે)
રસાતલ હૈં ॥ ૧ ॥

ગુલ્ફે મહાતલં તસ્ય જઙ્ઘયોશ્ચ તલાતલમ્ ।
જઙ્ઘયોપરિ સુતલં વિતલં કટ્યુત્તરં પ્રિયે ॥ ૨॥

કટિમધ્યેऽતલમસ્તિ મર્ત્યલોકોદરે તથા ।
પાર્શ્વદેશેભુવર્લોકસ્તદૂર્ધ્વં ચ સ્વરાદયઃ ॥ ૩॥

ગુલ્ફ (એડ઼ીકી ઊપરકી ગાઁઠોં મેં) મહાતલ ઉસકી જાઁઘોં (પિંડલી) મેં તલાતલ હૈ । જઙ્ઘાઓંકે ઊપર સુતલ ઔર હે પ્રિયે ! કટિકે ઉત્તરમેં વિતલ હૈ । કટિકે મધ્યમેં અતલ ઔર ઉદરમેં મર્ત્યલોક હૈ । પીઠમેં ભુવર્લોક હૈ ઔર ઉસકે ઊપર 'સ્વઃ' આદિ લોક હૈં ॥ ૨-૩ ॥

જ્યોર્તીષ્યસ્યોરઃસ્થલે ચ ગ્રીવાયાં ચ મહસ્તથા ॥ ૪॥

ઇસકે વક્ષસ્થલમેં સ્વર્ગલોક એવં ગ્રીવામેં મહર્લોક હૈં ॥ ૪ ॥

વદને જનલોકોऽસ્ય તપોલોકો લલાટકે ।
સત્યલોકો બ્રહ્મરન્ધ્રે બાહ્વોરિન્દ્રાદયઃ સુરાઃ ॥ ૫॥

મુખમેં જન લોક હૈ ઔર ઇનકે લલાટમેં તપોલોક હૈ । ઇન વિરાટ્ પુરુષકે બ્રહ્મરન્ધ્રમેં (શિરમેં શિખાકે પાસ જો 'બ્રહ્મરન્ધ્ર' નામક મહીન સા છિન્દ્ર હોતા હૈ ઉસમેં) સત્યલોક હૈ । ઇન્દ્ર આદિ દેવતા ઇનકી ભુજાએઁ

હૈં ॥ ૫ ॥

દિશઃ કર્ણપ્રદેશસ્ય શબ્દસ્તચ્છ્રોત્રમધ્યગઃ ।
નાસયોરસ્ય નાસત્યૌ મુખે વહ્નિઃ સમાશ્રિતઃ ॥ ૬॥

દિશાએઁ કાન હૈં । શબ્દ શ્રોત્રેન્દ્રિય હૈ । ઇનકી દોનોં નાસાઓંમેં
નાસત્યા-દ્વય હૈં ઔર ઇનકા મુખ અગ્નિ હૈ ॥ ૬ ॥

સૂર્યોઽસ્ય ચક્ષુષિ ગતઃ પક્ષ્મણિ હ્યહનીશિતુઃ ।
દંષ્ટ્રાયાં યમસ્તસ્ય હાસ્યે માયા મહેશ્વરિ ॥ ૭॥

ઇનકી આખેં સૂર્ય હૈં । રાત ઔર દિન ઇન પ્રભુકી દોનોં પલકેં હૈં ।
દંષ્ટ્રા (દાઁતોં) મેં યમરાજ હૈં । હે મહેશ્વરિ ! ઉનકી મધુર મુસ્કાન
હી માયા હૈ ॥ ૭ ॥

ઉત્તરોષ્ઠે સ્થિતા લજ્જા લોભઃ સ્યાદધરોષ્ઠકે ।
સ્તનયોરસ્ય વૈ ધર્મઃ પૃષ્ઠેઽધર્મઃ સમાશ્રિતઃ ॥ ૮॥

લજ્જા ઊપરકે ઓષ્ઠ ઔર નીચેકે ઓષ્ઠ લોભ હૈં । ઇનકે દોનોં સ્તનોંમેં
ધર્મ ઔર પૃષ્ઠ ભાગમેં અધર્મ આશ્રય કરકે રહતા હૈ ॥ ૮ ॥

કુક્ષિષ્વસ્ય સમુદ્રા વૈ પર્વતા હ્યસ્થિસન્ધિષુ ॥

આપગા નાડિદેશસ્થા વૃક્ષા રોમપથિ સ્થિતાઃ ॥ ૯॥

ઇનકી કુક્ષિ સમુદ્ર હૈ ઇનકે અસ્થિકી સન્ધિયાઁ અર્થાત્ જોડ઼ પર્વત હૈં ।
નાડ઼ી પ્રદેશ નદિયાઁ હૈં । રોમોંકે પથ વૃક્ષ હૈં ॥ ૯ ॥

મેઘાઃ કેશેષુ હૃદયે ચન્દ્રમાઃ પરિકીર્તિતઃ ।
ઇદં સ્થૂલશરીરં તુ બ્રહ્મણઃ પરમાત્મનઃ ॥ ૧૦॥

કેશોંમેં મેઘ હૈં ઔર હૃદયમેં ચન્દ્રમા કહે ગયે હૈં । ઇસ પ્રકાર
વિરાટ્ પુરુષ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા કા યહ વિશાલકાય શરીર હૈ ॥ ૧૦ ॥

ઇયત્તયાઽપરિચ્છેદ્યમન્તપારવિવર્જિતમ્ ।
લિઙ્ગં નારાયણસ્તસ્ય હ્યક્ષરસ્ય ચિદાત્મનઃ ॥ ૧૧॥

ઉસ ચિદાત્મા અક્ષરરૂપ બ્રહ્મ કા યહ શરીર આદિ ઔર અન્ત સે રહિત હૈ
એવં વહી લિઙ્ગ હૈ ઔર વહી નારાયણ હૈ ॥ ૧૧ ॥

હિરણ્યગર્ભં જગદીશિતારં નારાયણં યં પ્રવદન્તિ સન્તઃ ।

સર્વસ્ય ધાતારમનન્તમાદ્યં પ્રધાનપુંસોરપિ હેતુમીશમ્ ॥ ૧૨॥

ઉસી વિરાટ્ પુરુષ કો સન્ત લોગ હિરણ્યગર્ભ, જગત્કે ઈશ ઔર નારાયણકે
રૂપમેં કહા કરતે હૈં । વહ સભીકી સૃષ્ટિ કરને વાલે હૈં, વહ અનન્ત
હૈં, પ્રધાન પુરુષ સે ભી આદ્ય હૈં । વહ ઈશકે ભી કારણ હૈં ॥ ૧૨ ॥

તં સર્વકાલાવયવં પુરાણં પરાત્પરં યોગિભિરીડ્યપાદમ્ ।
બ્રહ્મેશવિષ્ણુપ્રમુખૈકહેતું યતઃ પ્રવૃત્તો નિગમસ્ય પન્થાઃ ॥ ૧૩॥

ઉન સભી કાલોંકે અવયવ, પુરાણ પુરુષ એવં પરાત્પર બ્રહ્મકે પૈર
યોગિયોં દ્વારા સ્તુત હૈં । વહી વિરાટ્ પુરુષ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ એવં મહેશ આદિ
પ્રમુખ દેવોંકે ભી કારણ હૈં તથા ઇન્હીંસે વેદ ભી નિકલે હૈં ॥ ૧૩ ॥

તં દેવદેવં જગતાં શરણ્યં નારાયણં યસ્ય વદન્તિ લિઙ્ગમ્ ।
યાવન્ન લિઙ્ગં પ્રલયં પ્રયાતિ સ્થૂલં વપુશ્ચાપિ ન શાન્તિમેતિ ॥ ૧૪॥

ઉન દેવોંકે ભી દેવ, જગત્ કો શરણ પ્રદાન કરને વાલે, નારાયણ રૂપ
જિસ લિઙ્ગ (શરીર) કી વિદ્વજ્જન સ્તુતિ કિયા કરતે હૈં । જબ તક ઉસ
વિરાટ પુરુષ કા લિઙ્ગ શરીર પ્રલય કો પ્રાપ્ત નહીં હોતા તબ તક
ઉનકા સ્થૂલ શરીર ભી શાન્તિ કો નહીં પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥ ૧૪ ॥

તતઃ પરં કારણમેવ તસ્ય વપુઃ પરસ્યાત્મન એવ મોહઃ ।
યાવદ્વિમોહઃ પ્રશમં ન યાતિ ન લિઙ્ગમુત્સીદતિ કાર્યબદ્ધમ્ ॥ ૧૫॥

જબ તક ઉસકા કારણ રૂપ શરીર વિદ્યમાન હોતા હૈ તબ તક મોહ રહતા
હૈ । ઔર જબ તક મોહ કા નાશ નહીં હોતા તબ તક કાર્ય સે આબદ્ધ
લિઙ્ગ શરીર કા મોક્ષ ભી નહીં હોતા હૈ ॥ ૧૫ ॥

ન કારણં તાવદુપૈતિ શાન્તિં ચરાચરસ્યાપિ ચ બીજભૂતમ્ ।
યાવન્મહાકારણમમ્બિકે તત્ ન શાન્તિમાયાતિ ચ બીજબીજમ્ ॥ ૧૬॥

ચરાચર જગત્ કા બીજભૂત (વિરાટ્પુરુષરૂપ) કારણ ભી તબ તક
શાન્તિ કો નહીં પ્રાપ્ત કરતા હૈ, હે અમ્બિકે ! જબ તક બીજ કા ભી બીજભૂત
મહાકારણ શાન્તિ કો નહીં પ્રાપ્ત કરતા હૈ ॥ ૧૬ ॥

ગુહ્યાદ્ ગુહ્યતરં શાસ્ત્રમિદમુક્તં તવાનઘે ।
ન કસ્યાપ્યગ્રતો વાચ્યં સત્યં સત્યં પ્રિયંવદે ॥ ૧૭॥

હે અનઘે (નિષ્પાપ) ! ઇસ પ્રકાર ગુહ્ય સે ભી ગુહ્યતર ઇસ રહસ્ય યુક્ત

શાસ્ત્ર કો મૈંને તુમસે કહા । હે પ્રિયવાદિનિ ! ઇસે સચ સચ (યથાવત્)
કિસીકે સમક્ષ નહીં કહના ચાહિએ ॥ ૧૭ ॥

ન પદ્માયૈ હરિઃ પ્રાહ પ્રાર્થિતોઽપિ પુનઃ પુનઃ ।
તન્મયાત્ર તવ સ્નેહાત્પ્રકટીકૃતમુચ્ચકૈઃ ॥ ૧૮ ॥

બારમ્બાર પ્રાર્થના કરને પર ભી ભગવાન વિષ્ણુ ને ઇસ રહસ્ય કો લક્ષ્મી
સે નહીં કહા । ઉસ રહસ્ય કો મૈંને તુમ્હેં સ્નેહ સે પ્રકટ કર દિયા ॥ ૧૮ ॥

ન ગુહયાયાપિ પુત્રાય ગણરાજાય નન્દિને ।
સુગોપિતમિદં ભદ્રે તવ સ્નેહાદુદીરિતમ્ ॥ ૧૯ ॥

ગણરાજ, રહસ્ય કા ગોપન કરને વાલે, પુત્ર નન્દી સે ભી ઇસે મૈંને છિપા
રખા થા જિસે, હે ભદ્રે ! તુમ્હારે સ્નેહકે કારણ, મૈંને તુમસે કહા હૈ ॥ ૧૯ ॥

તસ્માદ્ગોપ્યતરં ભદ્રે વરાઙ્ગમિવ સર્વતઃ ।
ઇતીદં તે સમાખ્યાતં કિમન્યત્પ્રષ્ટુમિચ્છસિ ॥ ૨૦ ॥

ઇસલિએ યહ ઉસી તરહ ચારોં ઓર સે ગોપનીય હૈ જૈસે વરાઙ્ગોં (ગોપનીય
અંગો) કા ચારોં ઓર સે ગોપન કિયા જાતા હૈ । ઇસ પ્રકાર તુમસે યહ સબ
વિષય અચ્છે પ્રકાર સે મૈંને કહ દિયા હૈ । અબ ઔર તુમ ક્યા પૂછના
ચાહતી હો ? ॥ ૨૦ ॥

ઇતિ શ્રીનારદપઞ્ચરાત્રે માહેશ્વરતન્ત્રે જ્ઞાનખણ્ડે
અક્ષરબ્રહ્મસ્ય વિરાટ્સ્વરુપવર્ણનં સમ્પૂર્ણમ્ ।

Verses 48-67 from Maheshvaratantra Jnanakhanda prathama paTalaM

Encoded and proofread by Yogesh K Sharma yosharma at gmail.com

Aksharabrahma Virat SvarupaM

pdf was typeset on September 16, 2023

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*